

een levensconflict, of achter dien gemeenschappelijken uitdrukingsvorm niet staat *dezelfde werkelijkheid*. Wanneer wij teekenis hechten aan de veelvormigheid der uitdrukkingsmiddelen, wanneer het voor ons niet hetzelfde is, of iemand bloost, dan wel bleek wordt, of zijn oog straalt, dan wel of hij somber voor zich staart, dan is de gelijkheid in symptomen, in uitdrukking ook niet toevallig. Als we dan moeten aangeven, wat het gemeenschappelijke is, dat in deze organische en functioneele ziekten gelijk wordt uitgedrukt, dan is dat: *de nood*. De mensch verkeert in nood: lichamelijk en geestelijk. De lichamelijke processen: infectie of gezwel, vergiftiging of verwonding, bedreigen zijn bestaan: hij geraakt in nood. De geestelijke processen: leven boven zijn kunnen, niet opgewassen zijn tegen de gestelde eischen, oneerlijk tegen superieuren, onwaar tegen de zijnen, bedreigen zijn geestelijk bestaan: hij is in nood. En die nood geeft het aanzien aan de vele verschijnselen, in wat wij ziek noemen.

Vragen we nu nog verder, wat het beduiden mag, dat de nood — hetzij daarmee de beleving van dezen toestand dan wel het buitenbewuste gebeuren wordt aangeduid — zich zoo éénvormig openbaart, dat organische processen en levensconflicten in dezelfde symptomen worden uitgedrukt, dan wijst dit op een gemeenschappelijken wortel in de ontaarding van de biotische en de geestelijke verschijnselen. De scheiding in organische en functioneele afwijkingen, die practisch gewenscht is, is bij een nauwkeurig en voortgezet onderzoek dan ook niet houdbaar. Lang niet altijd is het mogelijk te zeggen, waar de zenuwziekte eindigt en het lichamelijk lijden begint, sedert wij weten, dat alle mogelijke stoornissen, gepaard gaande met veranderingen in bouw en functie van het organisme, niet alleen samenhangen met lichamelijke processen, maar ook met de eigen levensgeschiedenis. En nog minder mag de scheiding in organische en functioneele afwijkingen aanleiding geven tot een splitsing in echte en voorgewende ziekten, zooals de leek dat gaarne doet. Zelfs is het de vraag, of deze laatste, deze z.g. zenuwzieken, er niet ernstiger aan toe zijn dan de lichamelijk zieken. Want het is gemakkelijker een lichamelijken nood op te heffen dan een